

162). Tot zover mag men, hoewel K 312 bij vraag 15 de naam **schrappmes* noteert, achter de namen overwegend wel het mes met de twee appeltjes zoeken; waar in dezen zekerheid bestaat is het plaatsnummer gecursiveerd. Anders is dat met de volgende vermeldingen, ook alle stammend uit vraag 13e: *scheermes*, *schars*, *schaoës*, *schaors* e.d. (C 25, 40, 121, 187, F 73a, H 115, K 241, 312, 307, 274, L 286, P 35a, N 141 — hier ook aangeduid als *rakloeor*, wel afkomstig van het fra. *racloir* = schrabmes —, *haalmes* (C 149), *schuurmes* (O 122, K 238), *staal* (F 206a), *schrappstaal* (K 37 — gegeven voor E 179 —, K 139), **skreepstaol* (I 231), *koppelmess* (E 225), *uitdraaijer* (K 48), *ùtkantmess* (B 64a), *ùtrandermess* (C 145), **goezeken* (I 246), *kleine naosnieder* (B 72), *sjaafmets* (Q 36), *kratsmess* (Q 201), *opkuismess* (I 263a), **kleine afdraaijer* (O 157), *bakkesmess* (K 275), *lijereman* (*gewoon stevig mess*) (P 109), *neuzenmess* (K 50 — gebruikt voor het aansnijden van de bek), *dolmess* (K 63), *krommessje* (K 64), *kuijpersmess* (L 112), *handsnijmess* (C 155). L 95a verwijst naar vraag 12, waar staat *opdraaijer*, *keulmess*, *kölmess*; M 11 geeft *klein boijjermess*; F 21 geeft op lijst 29 naast elkaar de namen *schrab-* of *schuurmess* en *trekmess*.

Voor een situering van het schrapmes tussen de gegevens inzake fijnmess en trekmes kunnen we aanknopen bij een zeer duidelijke uitspraak, die men vindt bij Van Ginneken: „Borstmess: een lang mess, dat langs beide uiteinden in appelkes zit en dat dient om de kloefen effen te snijden. Tegenwoordig gebruikt men zulke messen om blokken te schrapen”.

Het kan geen probleem zijn waar het trekmes vandaan is gekomen. Voor mij staat het vast, dat het in België en onze zuidelijke provincies door Franse invloed is gebruikt. Uit het trekmes heeft zich in Frankrijk het paalmess ontwikkeld; men zie hiervoor kaart 20 sub F. In het hele gebied waar het schrappaardje voorkomt zal ook wel het trekmes bekend zijn, ook al laten de gegevens niet toe dit met absolute zekerheid vast te stellen. Ik beschouw het daar als een randverschijnsel, een randrelict t.o.v. het zuidelijker domein waar het paalmess zich heeft gevormd en gevestigd. Later is dat paalmess naar het noorden doorgedrongen, maar het is er niet in geslaagd zijn functionele voorganger geheel te verdringen, wat in Frankrijk wel gelukt was. Bij ons hield het trekmes een functie na het boren. Het kan een vraag zijn, of het trekmes onmiddellijk bij de komst van het paalmess tot schrapmes werd, dan wel of het nog geruime tijd als snijmess of borstmess — vgl. de uitspraak bij Van Ginneken — in zwang bleef en pas tot *schrappmess* werd